

Γ.Ι.7. Σχέσεις Βυζαντίου – Δύσης. Αγώνες για τη διατήρηση των ιταλικών κτήσεων

Όροι – κλειδιά

Κατάκτηση της Σικελίας – Μετοικεσίες στην Καλαβρία – Θέματα Λογγοβαρδίας, Καλαβρίας, Λουκανίας – Όθων Α΄, αυτοκράτωρ Ρωμαίων – Κατεπάνω/Κατεπανάτο Ιταλίας – Θεοφανώ – Όθων Β΄ - Ενίσχυση βυζαντινής επιρροής στη Γερμανία – Βοήθεια Βενετών – Εμφάνιση Νορμανδών

α. Ο Ελληνισμός της Ιταλίας

- Στην **Νότια Ιταλία και Σικελία** υπήρχαν εγκατεστημένοι Έλληνες από την αρχαιότητα (**Μεγάλη Ελλάς**).
- Τον 7ο και 8ο αι. **εγκαταστάθηκαν και άλλοι πληθυσμοί από την Ελλάδα**, λόγω των σλαβικών επιδρομών.
- Οι Άραβες ολοκλήρωσαν την κατάκτηση της Σικελίας στις αρχές του 10ου αι. → Πολλοί Σικελιώτες **έφυγαν** από τη Σικελία και **εγκαταστάθηκαν στη Νότια Ιταλία (Καλαβρία)**, που παρέμενε βυζαντινή.
- Η βυζαντινή Νότια Ιταλία περιλάμβανε τα θέματα: **Λογγοβαρδίας, Καλαβρίας, Λουκανίας**.
- Στα βόρεια αυτών των θεμάτων υπήρχαν κρατίδια που προσπαθούσαν να κρατήσουν την αυτονομία τους έναντι του Βυζαντίου και του Γερμανικού κράτους.

β. Η ιταλική πολιτική των Μακεδόνων – Σχέσεις με το Γερμανικό κράτος

- **Δυναστεία των Μακεδόνων (867-1056)**
- Η πολιτική των Μακεδόνων στη Δύση είχε ως σκοπό:
 - Τη **διατήρηση και επέκταση** των κτήσεων του Βυζαντίου στην Ιταλία
 - Την απόκρουση των **αραβικών** επιθέσεων.
 - Την απόκρουση της **γερμανικής** απειλής. (Οι Γερμανοί ήθελαν να πάρουν τις βυζαντινές κτήσεις της Ιταλίας.)
- Ο **Κωνσταντίνος Ζ΄** (913-959), για να αντιμετωπίσει τους Άραβες:
 - Προσπάθησε να εξασφαλίσει **συμμάχους** στη Δύση.
 - Αντάλλαξε **πρεσβείες** με χώρες της Δύσης.
 - Τελικά, νικήθηκε στρατιωτικά από τους Άραβες (μέσα 10ου αι.).
- Ο **Νικηφόρος Φωκάς** (963-969) ακολούθησε **αμυντική τακτική** έναντι των Αράβων της Σικελίας και των Γερμανών, συμμαχώντας με τοπικούς ηγεμόνες και πληθυσμό.
- **Έντονη απειλή** για τις βυζαντινές κτήσεις της Ιταλίας:
 - ❖ Όταν ο γερμανός ηγεμόνας Όθων Α΄:
 - Ανακηρύχτηκε **βασιλεύς Ιταλίας** (951).
 - Στέφθηκε **αυτοκράτωρ Ρωμαίων** από τον πάπα (962).
- Ο **Όθων Α΄** προσπάθησε να **προσαρτήσει** στη χώρα του τις **βυζαντινές κτήσεις** στην Ιταλία, μέσω **γάμου** με βυζαντινή πριγκίπισσα. Ο Νικηφόρος Φωκάς απέρριψε τις προτάσεις του.
- Ο Ιωάννης Τζιμισκής (969-976) ένωσε τα τρία θέματα της Ιταλίας και ίδρυσε το **κατεπανάτο της Ιταλίας** (περί το 975). Ο **κατεπάνω** (= διοικητής) είχε την έδρα του στο Μπάρι.
- Το 972 η **Θεοφανώ**, ανιψιά του Τζιμισκή, παντρεύτηκε τον **Όθωνα Β΄**, διάδοχο του γερμανικού θρόνου.

- Ο **Όθων Β΄**, δείχνοντας αλαζονεία απέναντι στους Βυζαντινούς, **διέσχισε** τη Νότια Ιταλία (βυζαντινό έδαφος). Ηττήθηκε από τους Άραβες στην ναυμαχία κοντά στον Κρότωνα (982).
- Μετά τον θάνατο του Όθωνα Β΄, οι σχέσεις Βυζαντινών και Γερμανών **αποκαταστάθηκαν**.
- Η **Θεοφανώ**, που βασίλεψε ως επίτροπος του ανήλικου γιου της Όθωνα Γ΄ (983-992), συνέβαλε στη **μετάδοση του βυζαντινού πολιτισμού στους Γερμανούς**.
- Ο **Βασίλειος Β΄** (976-1025) αντιμετώπισε τις εξωτερικές απειλές με τη **βοήθεια των Βενετών** (Βενετία) και **Πισατών** (Πίζα). Στους Βενετούς παραχώρησε τα **πρώτα εμπορικά προνόμια**.
- Στα μέσα του 11ου αι. εμφανίστηκε το πρόβλημα των **Νορμανδών** που απειλούσαν τις βυζαντινές κτήσεις στην Ιταλία.

Ερωτήσεις

Βιβλίο, σελ. 47, ερωτήσεις 2, 3, 4.

Σύντομη περίληψη

- Το Βυζάντιο στη διάρκεια της δυναστείας των Μακεδόνων (867-1056) περιλαμβάνει στην επικράτειά του ένα τμήμα της Νότιας Ιταλίας, που είναι χωρισμένο σε τρία θέματα (Λογγοβαρδίας, Καλαβρίας και Λουκανίας) καθώς και τη Σικελία (βλ. χάρτη, σελ. 42).
- Οι περιοχές αυτές απειλούνται από τους Άραβες και από τους Γερμανούς.
- Οι Άραβες κατακτούν τη Σικελία (αρχές 10^{ου} αι.).
- Οι αυτοκράτορες, Νικηφόρος Φωκάς, Ιωάννης Τζιμισκής και Βασίλειος Β΄ προσπάθησαν με διάφορους τρόπους, πότε με συμμαχίες, (Κωνσταντίνος Ζ΄, Νικηφόρος Φωκάς), πότε με μετριοπαθή πολιτική (Ιωάννης Τζιμισκής) και πότε με τη βοήθεια άλλων (Βενετών και Πισατών) (Βασίλειος Β΄), να διατηρήσουν τις βυζαντινές περιοχές στην Κάτω Ιταλία.
- Οι σχέσεις των Βυζαντινών με τους Γερμανούς, αφού πέρασαν φάσεις συγκρούσεων και αντιπαραθέσεων με αντικείμενο τις βυζαντινές περιοχές της Ιταλίας, αποκαταστάθηκαν με τον γάμο του ηγέτη των Γερμανών, Όθωνα Β΄, με την ανιψιά του βυζαντινού αυτοκράτορα, Ιωάννη Τζιμισκή, Θεοφανώ.
- Με τη Θεοφανώ στον γερμανικό θρόνο, ως επίτροπο του ανήλικου γιου της, η επιρροή του βυζαντινού πολιτισμού στους Γερμανούς γίνεται έντονη.